

Слово на прихід Господній, на кінець світу і прихід антихриста/
Написав Преподобний Єфрем Сирин/

Я, найменший, грішний, сповнений провин Єфрем, чи буду спроможний промовити те, що є понад сили мої,
але оскільки Спаситель за благоутробієм Своїм і не книжних навчив премудрості, а через них усюди просвітив вірних,
то й мій язик зробить Він без вади ясним для користі і повчання як мене самого, який говорю, так і всіх слухачів.
Але з болем почну промову та із зітханнями буду говорити про кінець теперішнього світу і про того безсоромного
та жахливого змія, який приведе в сум'яття всю піднебесну і в серця людські вкляде боязнь, малодушність і страшне
невір'я, і зробить чуда, знамення і залякування, щоб, коли можна, звести навіть і вибраних (Мт. 24, 24), і всіх
обдурити неправдивими знаменнями і примарами чудес, ним звершуваних. Бо за допустом Святого Бога одержить
він владу спокушувати світ; тому що виповнилося нечестя світу, і всюди чиняться різного роду жахи. Тому
Пречистий Владика за нечестя людей допустив, щоб світ був спокушуваний духом лєсті, тому що так захотіли люди
відступити від Бога і полюбити лукавого.
Великий подвиг, браття, в ті часи, особливо для вірних, коли самим змієм з великою владою чинені будуть знамення
і чуда, коли в страшних примарах покаже він себе подібним до Бога, буде літати в повітрі, і всі біси, подібно до
ангелів, вознесуться перед мучителем. Бо з силою возопіє, змінюючи свій вигляд і безмірно лякаючи всіх людей.
Хто тоді, браття, виявиться огороженим, непохитним, хто буде мати в душі вірний знак - святий прихід
єдинородного Сина, Бога нашого, як тільки побачить цю невимовну скорботу, яка буде звідусіль приходити на
кожну душу, тому що нізвідки нема на неї ні на землі, ні в морі ніякої розради, ні спокою; як тільки побачить, що
весь світ в сум'ятті, що кожен спішить сховатися в горах, і одні вмирають від голоду, інші - тануть, як віск, від
спраги і нема того, хто милує, - як тільки побачить, що кожен проливає сльози і з великим бажанням питає: чи є
десь на землі слово Боже? і чує у відповідь: ніде! Хто перенесе дні ці, хто стерпить неможливу скорботу, як тільки
побачить замішання народів, які від кінців землі ідуть побачити мучителя, і багато поклоняються мучителеві, з
трепетом волаючи: ти - наш спаситель? Море бушує, земля висихає, з небес нема дощу, рослини в`януть, і всі, хто
живе на сході землі, з великого страху біжать на захід, а також ті, які живуть на заході сонця, з трепетом біжать на

схід. Безсовісний же, прийнявши тоді владу, пішли бісів у всі кінці сміливо проповідувати: великий цар з`явився у славі, йдіть та побачте його. У кого ж буде така адамантова душа, щоб мужньо перенести йому всі ці спокуси? Де, як сказав я, така людина, яку би ублажили всі ангели? А я, христоробиві і досконалі браття, жахаюся при одній згадці про змія, роздумуючи в собі про ту скорботу, яка оволодіє людьми в ті часи, роздумуючи про те, наскільки жорстоким до людського роду виявиться цей лихий змії, і ще більше буде злості мати на святих, які можуть перебороти його мрійливі чуда. Бо багато знайдеться тоді людей благовгодивших Богові, яким в горах і в місцях пустельних можна буде спастися багатьма молитвами і нестерпним плачем. Бо Святий Бог, бачачи їх несказанні сльози і щирю віру, умилюється над ними, як ніжний батько, і утримає їх там, де вони сховаються; між тим як лихий змії не перестане розшукувати святих і на землі, і в морі, міркуючи, що запанував він вже на землі, і всі йому підкорені. І не усвідомлюючи своєї немочі і тої гордині, від якої впав, замислить нещасний спротивитися в той страшний час, коли Господь прийде з небес. А втім, приведе в сум`яття землю, злякає всіх неправдивими чародійними знаменнями. В той же час, коли прийде змії, не буде спокою на землі, будуть же велика скорбота, сум`яття, замішання, смерті та голоди в усіх кінцях. Бо Сам Господь наш божественними вустами вирік, що такого лиха не було від початку світу (Марк. 13, 19). Як же ми, грішні, відобразимо цю надмірну, навіть несказанну скорботу, коли так назвав її Бог? Нехай зупинить кожен з увагою ум свій на святих висловах Господа і Спасителя, як Він, за Своїм благоутробієм, заради надмірної нужди і скорботи, бажає скоротити дні скорботи, перестерігаючи нас і кажучи: моліться, щоб ваша втеча не сталася зимою, ані в суботу (Матв. 24, 20); і ще: будьте чуйні, отже, і кожного часу моліться, щоб мати змогу уникнути всього того, що має збутися, і стати перед Чоловічим Сином (Лук. 21, 36); тому що час близько. І всі ми піддані цьому нещастю, але не віримо. Будемо ж безнастанно просити в сльозах і молитвах, день і ніч припадаючи до Бога, щоб спастися нам грішним. В кого є сльози і сокрушення, нехай просить Господа, щоб позбутися нам скорботи, яка прийде на землю, щоб зовсім не бачити цього звіра і не чути залякувань його. Голод, чума та землетруси будуть по різних місцях (Матв. 24, 7), і різні смерті на землі. Мужня потрібна буде душа, котра б могла зберегти життя своє серед спокус. Бо якщо людина виявиться хоч трохи безпечною, то легко піддасться нападам

і буде полонена знаменнями змія лукавого та хитрого. І така не знайде собі пощади на суді: там відкриється,
що добровільно повірила вона мучителеві.
Багато молитов і сліз потрібно нам, возлюблені, щоб хтось з нас виявився твердим у спокусах, тому що багато буде мріянь, чинених звіром. Він сам богоборець, і всіх хоче погубити. Бо такий спосіб вживе мучитель, що всі повинні будуть носити на собі печать звіра, коли сого часу, тобто, при сповненні часів, прийде він спокусити всіх знаменнями; і в такому тільки випадку можна ним буде купувати собі їжу і все потрібне; і поставить наглядачів виконувати його веління. Зауважте, браття мої, надмірну злопідступність звіра і хитрування його лукавства, яким чином починає він з черева, щоб людина, коли приведена буде в крайність нестачею їжі, змушена була прийняти печать його, тобто, злочестиві задуми, не на якому-небудь члені тіла, але на правій руці, а також на чолі, щоб у людини не було вже можливості правою рукою зробити хресне знамення і також на чолі ознаменувати святе ім`я Господнє чи славний і чесний хрест Христа і Спасителя нашого. Бо знає нещасний, що звершений хрест Господній руйнує всю силу його; і тому кладе свою печать на праву руку людині, тому що вона закарбовує хрестом всі члени наші, подібно й чоло, як свічник носить на висоті світильник світла - знамення Спасителя нашого. Тому, браття мої, страшний чекує подвиг всіх христорлюбивих людей, щоб до години смертної не приходили в острах і не залишатися в бездіяльності, коли змії буде накреслювати печать свою замість хреста Спасителя. Бо для того, без сумніву, вживає такий спосіб, щоб ім`я Господа і Спасителя навіть і не називалося того часу; робить же це безсильний, боячись і тріпочучи перед святою силою Спасителя нашого. Бо якщо хтось не буде позначений печаттю звіра, то не полониться і мрійливими його знаменнями. Притому й Господь не відступає від таких, але просвічує і залучає їх до Себе. З усією точністю повинні ми, браття, розуміти неприязні, мрійливі знамення ворога. Господь же наш в тиші прийде до всіх нас відбити заради нас хитрування звіра. В чистоті дотримуючи неухильну віру Христову, зробимо хиткою силу мучителя. Придбаємо непорушний і твердий розум, і відступить від нас безсильний, не маючи можливості що-небудь зробити нам. Благаю вас, браття, я, найменший з вас, не будемо улесливими, христорлюбці, але будемо більше могти силою хресною. Неминучий подвиг при дверях. Візьмемо всі щит віри. Будьте ж готові, як вірні

раби, які не приймають

багато. Бо злочестивий і жорстокий тать прийде раніше свого часу, з наміром обікрасти, заклясти і погубити вибране

стадо правдивого пастиря. Постараємося впізнати, о, друзі, в якому вигляді прийде на землю безстидний змії.

Оскільки Спаситель, намірившись спасти рід людський, народився від Діви і в образі людському потоптав ворога

святою силою Божества Свого: то й він замислив взяти образ Його приходу і спокусити нас. Господь наш на

світоносних хмарах, подібно до страшної блискавки, прийде на землю; але не так прийде ворог, тому що він

відступник. Дійсно, від оскверненої діви народиться його знаряддя; але це не значить, що він воплотиться; прийде

ж всескверний, як тать, в такому образі, щоб спокусити всіх, прийде смиренний, лагідний, ненависник, як скаже про

себе, неправди, добрий, буде відвертатися від ідолів, віддавати перевагу благочестю, любити бідних, високою мірою

благovidний, до всіх ласкавий, особливо буде поважати народ юдейський, тому що юдеї будуть очікувати його

пришестя. А при всьому цьому, з великою владою вчинить він знамення, чуда та залякування; і вже є хитрі міри,

щоб всім догодити, щоб в скорому часі полюбив його народ. Не буде брати дарунків, говорити гнівно, показувати

похмурого виду, але благодворною зовнішністю почне спокушувати світ, поки не запанує. Тому, коли багато народів

побачать такі чесноти і сили, всі раптом складуть одну думку, і з великою радістю проголосять його царем, кажучи

один одному: "чи знайдеться ще людина така добра і правдива?" І швидко затвердиться царство його, і в гніві

уразить він трьох великих царів. Потім вознесеться серцем і вивергне гіркоту свою цей змії, змете вселенну, зрушить

кінці її, всіх пригнобить і стане оскверняти душі: не благоговіння вже в собі показуючи, але при кожній нагоді

надходячи як людина сувора, жорстока, гнівлива, дратівлива, покvapна, безладна, страшна, огидна, ненависна,

мерзенна, люта, згубна, безсоромна, яка намагається весь рід людський ввести в безодню нечестя. Численні вдіє він

знамення, але неправдиво, а не дійсно. І в присутності багатолюдного натовпу, який буде вихвалити його за мрійливі

чуда, видасть він міцний голос, від якого захитається місце, де зібрані предстоячі і перед ним натовпи, і скаже: всі

народи, пізнайте мою силу і владу! На очах у глядачів буде переставляти гори і викликати острови з моря, але все це

обманом і мрійливо, а не дійсно; однак, спокусить світ, обдурить погляди всіх, багато повірять і прославлять його,

як сильного Бога.

Тоді сильно заплаче і зітхне кожна душа; тоді всі побачать, що несказанна скорбота гнітить їх день і ніч, і ніде не знайдуть їжі, щоб вгамувати голод. Бо жорстокі наглядачі будуть поставлені на місце, і хто тільки має в себе на чолі або на правій руці печать мучителя, тому дозволено буде купити трохи їжі, яка знайдеться. Тоді діти будуть вмирати в лоні матерів, умре й мати над своїм дітищем, умре також батько з жінкою і дітьми серед торговища, і не буде кому поховати і покласти їх у гріб. Від безлічі трупів, повалених на вулицях, скрізь сморід, який сильно вражає живих. З болями і зітханнями скаже будь-хто вранці: «коли наступить вечір, щоб відпочити нам?» Коли настане вечір, з гіркими сльозами будуть говорити самі собі: «чи скоро світанок, щоб уникнути нам скорботи, яка нас опанувала?» Але нема куди втікати чи сховатися, тому що всі в сум'ятті, і море, і суша. Тому-то сказав нам Господь: чувайте, невідступно молячись про те, щоб уникнути скорботи. Сморід на морі, сморід на суші; страх на морі, страх на суші. Безліч золота та срібла і шовковий одяг не принесуть нікому користі в час цієї скорботи, але всі люди будуть називати блаженними мерців, яких поховують перед тим, як прийшла на землю ця велика скорбота. І золото та срібло розсипані на вулицях, і ніхто до них не торкається, тому що все омерзило. Але всі поспішають втікати і сховатися, і нема де їм сховатися від скорботи, навпаки, при голоді, скорботі й страху будуть гризти м'ясоїдні звірі і плазуни. Страх усередині, ззовні трепет; день і ніч трупи на вулицях. Сморід на стогнах, сморід в домах; голод і спрага на стогнах, глас ридання в домах. З риданням зустрічаються всі один з одним, батько з сином, і син з батьком, і мати з дочкою. І друзі на вулицях, обіймаючись з друзями, закінчують життя; брати обіймаючись з братами, вмирають. Гасне краса обличчя в кожній плоті, і вигляд в людей як у мерців. Омерзела і ненависною стала краса жіноча. Зів'януть кожна плоть і прагнення людське. Всі ж, хто повірив лютому звірові і прийняв на себе печать його, злочестиве начертання опоганеного, приступлять до нього раптом і з болем скажуть: «дай нам їсти та пити, тому що всі ми танемо, змучені голодом, і віджени від нас ядоносних звірів». І цей, бідний, не маючи на це засобів, з великою жорстокістю відповість, кажучи: «Звідки, люди, дам вам їсти та пити? Небо не хоче дати землі дощу, і земля також зовсім не дає ні жнив, ні плодів». Народи, чуючи це, заривають і проллять сльози, не маючи розради в скорботі і; навпаки, інша невимовна скорбота додається до їхньої скорботи, а саме, що так поспішно повірили мучителів. Бо

він, бідний, не в силах допомогти собі самому, як же він зробить милість їм? В ті дні велика буде нужда від великої скорботи, заподіяної змієм, від страху і землетрусу, і від шуму морського, від голоду та спраги, і укусів звірів. І всі, що прийняли печать антихристову і поклонилися антихристові, як благому Богові, не будуть мати ніякої частини в царстві Христовому, але разом із змієм будуть вкинуті в геєну. Блаженний, хто виявиться цілком святим і вірним, у кого серце безсумнівно віддане Богові, тому що безстрашно відкине він всі пропозиції змія, зневажаючи і катуваннями, і мріяннями його. Але перед тим, як буде це, Господь, з милосердя Свого, пішле Іллю Фесвітянина і Єноха, щоб вони сповістили роду людському богочестя, сміливо проповідували всім благу вістку, навчили не вірити мучителеві зі страху, голосячи і кажучи: "це лєсть, о люди! ніхто нехай не вірить їй анітрохи, ніхто нехай не кориться богоборцеві; ніхто з вас нехай не лякається, тому що він скоро буде знешкоджений. Ось, Святий Господь йде з неба судити всіх, які повірили знаменням його". Проте, небагато захочуть послухати і повірити цій проповіді пророків. Спаситель же робить це, щоб показати невимовне Своє чоловіколюбство, тому що і в цей час не залишає рід людський без проповіді. Багато зі святих, які тільки знайдуться тоді, в приході опоганеного, ріками будуть проливати сльози до Святого Бога, щоб визволитися їм від змія, з великою поспішністю побіжать в пустелі, і зі страхом будуть ховатися в горах і печерах, і посиплять землю і попіл на голови свої, у великому смиренні молячись день і ніч. І буде їм подарована від Святого Бога благодать Його, відведе їх у визначені для цього місця, і спасуться, укриваючись в прірвах і печерах, не бачачи знамень і залякувань антихристових, тому що тим, хто відає, без труду стане відомим пришествя антихриста. А хто має розум на діла житейські і любить земне, тому не буде це ясно, бо прив`язаний завжди до справ житейських, хоч і почує, не буде вірити і погребує тим, хто говорить. А святі зміцняться, тому що відкинули всяке піклування про це життя. Заплачуть тоді уся земля і море, заплаче й повітря, а разом заплачуть дикі звірі і птахи небесні; заплачуть гори та пагорби і дерева на рівнинах; заплачуть й світила небесні за родом людським, тому що всі відвернулися від Святого Бога і повірили лєсті, прийнявши на себе, замість животворящего Спасительного хреста, начертання скверного і богоборного. Заплачуть земля та море, тому що в устах людських припиниться раптом голос псалма і молитви;

заплачуть великим плачем усі Церкви Христові, тому що не буде священнослужіння і приношення.

По сповненні ж трьох з половиною років влади і дій нечистого, і коли сповняться всі спокуси всієї землі, прийде,

нарешті, за сказаним, Господь подібно до блискавки, яка спалахує з неба, прийде святий, пречистий, страшний і

славний Бог наш, з незрівнянною славою, в предшестві Його славі чинів ангельських та архангельських; полум`я

вогненне, і ріка в страшному клекоті повна вогню, херувими з пониклими додолу очима і серафими, які літають та

закривають обличчя і ноги крилами вогненними, і з трепетом благають:

“повстаньте, покійні, се прийшов Жених!”

Відкриються ж гроби, і в мить пробудяться всі коліна і споглянуть на святу ліпоту Жениха; і тисячі тисяч ангелів

та архангелів, безчисленні воїнства, возрадуються великою радістю; святі та праведні і всі, які не прийняли печаті

змія і нечестивця, возвеселяться. Мучитель з усіма демонами, зв`язаний ангелами, також всі, які прийняли печать

його, всі нечестиві і грішники, зв`язані, будуть приведені перед судилище. І Цар дасть на них вирок вічного

засудження у вогонь негасимий. Всі ж, які не прийняли печаті антихристової, та всі, що ховалися в печерах,

возвеселяться з Женихом, у вічному і небесному чертогові, з усіма святими на безконечні віки віків. Амінь.